

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Economische politiek: de Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij (1914-1919) en de Eerste Wereldoorlog

Kruizinga, S.F.

Publication date
2011

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kruizinga, S. F. (2011). *Economische politiek: de Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij (1914-1919) en de Eerste Wereldoorlog*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Inhoudsopgave

Inleiding	1
0.1 – Een staat binnen de staat.....	1
0.2 – Een gemankeerd gedenkboek.....	3
0.3 – NOT en regering	7
0.4 – Oorlogseconomie, de Indische connectie en de blokkade	11
0.5 – Netwerken, dubbelfuncties en ontmoetingen.....	14
0.6 – Bronnen en opbouw	18
Hoofdstuk 1: Een groot klein land: Nederland 1813-1913	23
1.1 – Jubeljaar 1913	23
1.2 – Nationale en internationale integratie.....	23
1.3 – Im- en export	27
1.4 – Rotterdam en Amsterdam.....	30
1.5 – Onze oost.....	33
1.6 – Neutraal.....	37
1.7 – Contrabande en de Declaratie van Londen.....	39
1.8 – Conclusie	42
Hoofdstuk 2: Een kind van drie vaders	45
2.1 – Een onbevleete ontvangenis?	45
2.2 – Superman en de brutale bankier.....	46
2.3 – Nederland als ‘Luftröhre’	51
2.4 – ‘Subject to certain additions and modifications’	54
2.5 – Tussen wal en schip.....	59
2.6 – Officieel en officieus	64
2.7 – Het Oppenheimer-memorandum	70
2.8 – Een speciaal contract.....	76
2.9 – Via Washington naar de NOT	80
2.10 – Een verbindingsstreepje tussen NOT en regering.....	87
2.11 – Conclusie	92
Hoofdstuk 3: Samen voor ons eigen? NOT-bestuurders en hun bedrijf	95
3.1 – Het eigenbelang van de NOT-aandeelhouders	95
3.2 – Van Aalst en de Indische lijnen.....	97
3.3 – Amsterdam tegen Rotterdam?	99
3.4 – Banken in concentratie	101
3.5 – Twee buitenbeentjes.....	105
3.6 – Geld en water	106
3.7 – De Uitvoerende Commissie: een “Amsterdams” bolwerk.....	110
3.8 – Conclusie	114
Hoofdstuk 4: De ‘Engelsche Regeling’	117
4.1 – Overgave, overlopers of omgekocht?	117
4.2 – Van theorie naar praktijk.....	118
4.3 – Controle.....	122
4.4 – Regeringssteun	125
4.5 – ‘HOUDT MOEDIG ZEE’	128
4.6 – Vergelding.....	131
4.7 – ‘Een politiek van handel gemengd met eigenlijke politiek’	137

4.8 – Een olie- en vetarm dieet	143
4.9 – De “zachte” en de “harde” NOT	150
4.10 – Het <i>Agreement</i>	154
4.11 - Conclusie	158
Hoofdstuk 5: De NOT en de Nederlandse export.....	163
5.1 – De publiek/private organisatie van de Nederlandse uitvoer	163
5.2 – De Rijks Centraal Bureaus	164
5.3 – Austausch	169
5.4 – Een ‘Duitse regeling’	174
5.5 – Subcommissie B.....	177
5.6 – ‘Eine Englische Brille auf der holländische Nase’	183
5.7 – De Vereenigingen	192
5.8 – Duitse importcentralisatie.....	196
5.9 – Conclusie	198
Hoofdstuk 6: De boeren-NOT	203
6.1 – ‘Fast eine Schicksalsfrage’	203
6.2 – Mais op poten.....	206
6.3 – ‘Quite prepared to starve you out’	209
6.4 – Boerenbelang, handelsbelang of politiek belang?	213
6.5 – ‘Simply a conference between exporters and importers’	216
6.6 – De <i>Staatscourant</i> van 10 mei 1916	222
6.7 – Het Verdrag van “Amsterdam”	226
6.8 – Half om half	231
6.9 – Alle moeite voor niets?	235
6.10 – Dubbelovereenkomst	240
6.11 – Conclusie	249
Hoofdstuk 7: Een dubbel verstandshuwelijk	255
7.1 – Pro-Brits uit overtuiging?	255
7.2 – Kaarsen, glycerine, zeep en soda	258
7.4 – Minder vrije goederen.....	264
7.5 – Pers en propaganda.....	270
7.6 – Britse blokkade-strategie	279
7.7 – Onenigheid over het <i>Agreement</i>	284
7.8 – De Oppenheimer / Van Vollenhoven-connectie	288
7.9 – Conclusie	292
Hoofdstuk 8: Scheepvaart gestremd	295
8.1 – Van hoofd- naar bijrol?.....	295
8.2 – De White List	297
8.3 – Patstelling	300
8.4 – Inspectie buiten het <i>Sperrgebiet</i>	303
8.5 – De “grote” en de “kleine” vaart	306
8.6 – De Commissie voor de Scheepvaart.....	311
8.7 – De familie Paling.....	316
8.8 – Oppenheimer in de leeuwenkuil	321
8.9 – Tussen Britse blokkade en Amerikaans embargo	325
8.10 – Het Basis of Agreement.....	331
8.11 – ‘Een pagina uit onze geschiedenis’	336

8.12 - Conclusie	343
Hoofdstuk 9: General Disagreement	347
9.1 – Noodbrood en eenheidsworst	347
9.2 – De “Centrale”	353
9.3 – De NUM, de NOT en de afdeling Crisiszaken	359
9.4 – Kolen en krediet	363
9.5 – De Crisisminister en het potje met vet.....	370
9.6 – Voor de rechter	376
9.7 – Generalabkommen	379
9.8 – Muurvast	387
9.9 – Nieuwe bezems	394
9.10 – General Agreement	400
9.11 – Conclusie	407
Epiloog.....	413
10.1 – De lijdensweg naar liquidatie	413
10.2 – Nalatenschap.....	418
Conclusie	423
11.1 – De missie van de NOT.....	423
11.2 – De Trustmaatschappij, de Crisisinstellingen en de Nederlandse regering	426
11.3 – Een Britse voorpost in neutraal Nederland?	433
11.4 – Tastbare resultaten?	437
Dankwoord	439
Nederlandstalige samenvatting	441
Summary in English.....	453
Geraadpleegde bronnen	465
Register	485